

Η φαρμακευτική πολιτική στα χρόνια του μνημονίου

του Μάρκου Ολλανδέζου,
Επιστημονικού Διευθυντή της ΠΕΦ

Ο χώρος του φαρμάκου έχει δεχτεί τεράστιες αλλαγές τα τελευταία χρόνια μέσω ενός καταγιγισμού μέτρων και ρυθμίσεων που είχαν σαν κυρίαρχο στόχο τον περιορισμό της δημόσιας φαρμακευτικής δαπάνης, έπειτα από τις υπερβολές της δεκαετίας 2000-2009.

Δυστυχώς, η μονομερής εστίαση στην επίτευξη των μνημονιακών δημοσιονομικών στόχων για τη φαρμακευτική δαπάνη, δεν έχει οδηγήσει στον τόσο αναγκαίο εξορθολογισμό της φαρμακευτικής αγοράς. Τα δε μέτρα φαρμακευτικής πολιτικής που έχουν μέχρι σήμερα ληφθεί είχαν συχνά αποσπασματικό χαρακτήρα ενώ ουδέποτε κατάφεραν να υπερβούν το όριο των συγκυριακών διευθετήσεων και να συγκροτήσουν μια συνολική φαρμακευτική πολιτική με εσωτερική συνοχή και συνέπεια.

Το αποτέλεσμα είναι σήμερα, έπειτα από μια οκταετία μνημονιακών «μεταρρυθμίσεων», η δημόσια εξωνοσοκομειακή φαρμακευτική δαπάνη καθώς και η φαρμακευτική δαπάνη των νοσοκομείων, να συγκρατούνται τεχνητά μέσω ενός μίγματος μέτρων που συνδυάζει συνεχείς μειώσεις τιμών, υποχρεωτικές εκπτώσεις (rebate), επιστροφές τεράστιων ποσών από τη βιομηχανία στο κράτος (clawback), καθώς και αυξημένες συμμετοχές των ασθενών στο κόστος.

Εκτιμάται ότι οι συνολικές υποχρεωτικές εκπτώσεις και επιστροφές της φαρμακοβιομηχανίας το 2017 ανήλθαν σε 1,2 δισ. ευρώ, αυξημένες κατά 340% από το 2012 αναδεικνύοντας τα rebate και clawback, από έκτακτα δημοσιονομικά μέτρα με προκαθορισμένη χρονική διάρκεια σε δομικό πάγιο συστατικό της φαρμακευτικής πολιτικής. Αυτό άλληλωσε υποδηλώνει και η πρόσφατη επέκταση της εφαρμογής τους τουλάχιστον μέχρι το 2022.

Ο καθορισμός των ορίων φαρμακευτικής δαπάνης σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα χωρίς αναφορά στις πραγματικές ανάγκες του πληθυσμού, έχει οδηγήσει σήμερα το 1 στα 4 φάρμακα στην εξωνοσοκομειακή αγορά -και το 1 στα 3 στη νοσοκο-

μειακή-, να διατίθενται ουσιαστικά δωρεάν από τη βιομηχανία, μέσω των υποχρεωτικών επιστροφών.

Όσο δε η Πολιτεία αδυνατεί να ελέγξει το αυξανόμενο κόστος των νέων θεραπειών, αλλά και την συχνά αναίτια υποκατάσταση των οικονομικών δοκιμασμένων επιλογών από νεότερα ακριβότερα φάρμακα, το clawback θα εξακολουθεί να αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς, απειλώντας την βιωσιμότητα φαρμάκων, φαρμακευτικών επιχειρήσεων και εντέλεια της ίδιας της φαρμακευτικής αγοράς.

Η εικόνα ολοκληρώνεται με τις δραματικές μειώσεις τιμών, που κατά κύριο λόγο εστιάζονται στα γενόσημα φάρμακα, παρά τη μικρή συμμετοχή τους στη διαμόρφωση της δαπάνης. Είναι χαρακτηριστικό ότι από το 2015 μέχρι σήμερα, μέσα από διανοητικές εξαρνησιακές ανατιμολογήσεις, οι τιμές των γενόσημων μειώθηκαν κατά μέσο όρο κατά 37,6%. Στην ίδια περίοδο, τα φάρμακα εκτός πατέντου μειώθηκαν κατά 8,5%, τα εντός πατέντου κατά 3,2%, ενώ τα Φάρμακα Υψηλού Κόστους μειώθηκαν κατά μόλις 2,9%.

Η υπερβολική χρήση του εργαλείου της τιμολόγησης έχει δημιουργήσει σημαντικές στρεβλώσεις στη φαρμακευτική αγορά. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο πρόσφατο Δελτίο Τιμών του Μαΐου, 207 φάρμακα έχουν τιμή παραγωγού -ex-factory- έως 1 ευρώ, ενώ 1.372 φάρμακα έχουν τιμή ex-factory έως 3 ευρώ. Σημειώνεται ότι οι τιμές αυτές μειώνονται περαιτέρω κατά 30-35% μέσω των rebate & clawback. Αντιλαμβάνεται κανείς ότι η βιωσιμότητα των φαρμακευτικών αυτών προϊόντων κρίνεται εξαιρετικά αμφίβολη.

Η νέα αυτή ανατιμολόγηση θα παράγει μια θεωρητική εξοικονόμηση της τάξης του 1,7%, ένα πραγματικά πενιχρό αποτέλεσμα, αφού οι μειώσεις για μια ακόμη φορά επικεντρώνονται στα γενόσημα και στα παλαιότερα καταξιωμένα φάρμακα, αφήνοντας πρακτικά στο απυρόβλητο τα νεότερα ακριβότερα. Στην πράξη όμως, η εξοικονόμηση αυτή, εξανεμίζεται γρήγορα υπό την επίδραση της υποκατάστασης. Η συνεχιζόμενη τιμολογιακή απαξίωση μιας σειράς παλαιότερων καταξιωμένων φαρμάκων, τα οδηγεί σε αναγκαστική διακοπή

της κυκλοφορίας τους, ενώ τη θέση τους παίρνουν τα νεότερα ακριβότερα με τελικό αποτέλεσμα την αύξηση της δαπάνης.

Τέλος, η αύξηση της μέσης συμμετοχής των ασθενών από 16% το 2012 σε ~23% το 2017, την ίδια περίοδο που και οι τιμές των φαρμάκων κατακρημνίζονται και τα εισοδήματα καταρρέουν, αποτελεί αδιάψευστο τεκμήριο της λανθασμένης κατεύθυνσης της φαρμακευτικής πολιτικής των Μνημονίων, που καταφέρνει το οξύμωρο από τη μια να ισοπεδώνει τις τιμές των φαρμάκων αλλά ταυτόχρονα να καθιστά ακριβότερη τη φαρμακευτική θεραπεία για τους ασθενείς.

Αξίζει να σημειωθεί ότι παρά τις βίαιες μειώσεις τιμών, ιδιαίτερα στα γενόσημα φάρμακα που αποτελούν βασικό αντικείμενο της δραστηριότητας των ελληνικών φαρμακοβιομηχανιών, η διείσδυση τους παραμένει καθηλωμένη σήμερα μόλις στο 23-24%, το χαμηλότερο ποσοστό στην Ευρώπη και πολύ μακριά από τον μνημονιακό στόχο του 40% σε όγκο.

Οι ατελέσφορες συνεχείς μειώσεις στα ελληνικά φάρμακα σε συνδυασμό με τις δυσβάστακτες υποχρεωτικές εκπτώσεις και επιστροφές, πλήττουν την εγχώρια φαρμακοπαραγωγική βάση και υποσκάπτουν τις σημαντικές αναπτυξιακές της προοπτικές ενός κατεχόχην εξωστρεφούς κλάδου της εθνικής οικονομίας με στρατηγική σημασία, με μεγάλη προστιθέμενη αξία, με διεθνή αναγνώριση και σημαντική προσφορά σε επενδύσεις, απασχόληση, εξαγωγές, έρευνα, τεχνολογία και έσοδα για το Δημόσιο Ταμείο.

Τα παραπάνω καθιστούν σαφές ότι η βιωσιμότητα του συστήματος φαρμακευτικής περίθαλψης απαιτεί την αναθεώρηση του πλαισίου της φαρμακευτικής πολιτικής σε νέες βάσεις, με έμφαση στον έλεγχο του όγκου, στον εξορθολογισμό της αποζημίωσης, στην παροχή κινήτρων σε επαγγελματίες υγείας και ασθενείς για την ελεύθερη συνειδητή προτίμηση των οικονομικότερων θεραπειών αλλά και με μέτρα για την αξιοποίηση των ευκαιριών και των δυνατοτήτων της ελληνικής παραγωγικής φαρμακοβιομηχανίας. Διότι η ελληνική φαρμακοβιομηχανία αποτελεί τον ασφαλή δρόμο οικονομικής ανάπτυξης και ανάκαμψης της εθνικής οικονομίας.